Опубликован на (https://www.bnm.md)

30.12.2024

VIDEO// Podcast „Sensul banilor”, episod 4: Despre educația financiară

Invitații podcastului sunt Anca Dragu, Guvernatoarea BNM și Irina Chițu, analist financiar, specialist în domeniul educației financiare.

Toate podcasturile [1]

Acest podcast este produs de BNM, in scopul educației financiare a cetățenilor.
Opiniile exprimate în acest podcast nu reprezintă punctul de vedere oficial al BNM.

Transcrierea podcastului „Sensul banilor”:

Bun venit la un nou episod al podcastului „Sensul banilor”, o inițiativă a Băncii Naționale a Moldovei, realizată cu sprijinul programului USAID „Reforme instituționale și structurale din Moldova”. În cadrul acestor emisiuni discutăm despre cum să gestionăm banii, despre concepte și produse financiare și despre investiții inteligente.

Eu sunt **Eugen Ghilețchi** și împreună cu invitatul permanent Anca Dragu suntem aici pentru a vă explica în termeni simpli ce înseamnă sistemul financiar. „Sensul banilor” nu este doar despre cifre, ce despre viitorul

pe care îl modelăm împreună.

Astăzi, sunt însoțit de două personalități remarcabile în domeniul financiar. O am împreună cu mine pe doamna Anca Dragu, guvernatoarea Băncii Naționale a Moldovei.

Anca Dragu: Buna ziua. Mulțumesc pentru invitație.

Eugen Ghilețchi: Și doamna Irina Chițu, care este analist financiar și expert financiar în România. Bine ați venit.

Irina Chițu: Mulțumesc frumos pentru invitație. Mă bucur să fiu aici alături de voi.

Eugen Ghilețchi: Împreună vom explora astăzi un subiect care este relevant pentru fiecare dintre cei care ne ascultă. Și anume, vorbim despre cheltuieli personale, economii și buget personal, dacă ar fi să îl ambalez într-un subiect așa puțin mai larg. În mod special, ne aflăm în perioada sărbătorilor. Cu siguranță, cheltuielile la fiecare dintre noi cresc în această perioadă. Prin urmare, vom discuta și despre practici bune pe care trebuie să le implementăm în această perioadă de cheltuieli care sunt sporite. Și vom discuta despre sfaturi practice, cum trebuie oamenii să-și construiască un buget, de ce este nevoie să-și construiască un buget.

Înainte însă ca să ne mișcăm nemijlocit la subiectul emisiunii de astăzi aș vrea să discut puțin despre un eveniment care a avut loc recent în Republica Moldova, și anume „Forumul național de educație financiară", la care ați participat. Forumul național de educație financiară a fost un eveniment de concluzie care a finalizat, pentru moment, o campanie de educație financiară, o amplă campanie desfășurată de Banca Națională cu suportul USAID Moldova.

În cadrul acestei campanii s-au atins obiective impresionante. Mii de oameni au auzit despre produse financiare, despre concepte de bază. De aceea, pentru început, aș vrea să vă întreb care au fost impresiile dumneavoastră atât de la campanie, cât și de la acest eveniment și care sunt concluziile de bază pe care putem să le deducem de aici?

Anca Dragu: Într-adevăr, principala concluzie a forumului de educație financiară este că trebuie să continuăm. Am făcut o treabă foarte bună, dar trebuie să continuăm. Educația financiară nu se face într-o oră, într-o zi, într-un an, se face în fiecare zi și trebuie să ajungem la toată lumea, că sunt elevi, studenți, pensionari, oameni care sunt deja părinți, au responsabilități, au credite, au nevoi. Noi trebuie să ajungem la fiecare dintre acești oameni și să ne asigurăm că înțeleg ce înseamnă dobânda, rata dobânzii, un credit, economisire. De ce e mai bine uneori să aștepți câteva luni, un an, doi să economisești și apoi să cumperi ce ai nevoie. Să fii responsabil, să nu-ți dai toți banii pe rambursarea unui credit, devii captiv pentru un bun de care poate nici nu mai ai nevoie de la un moment dat, nu? Concluzia: da, avem rezultate extraordinare, am angrenat foarte mulți oameni tineri, care sunt ambasadori ai acestui program. Sunt 24 de tineri minunați, care au ținut sute de ore de educație financiară în comunitățile lor. Dar trebuie să continuăm pentru că este singura soluție pentru a avea, a ne bucura de decizii financiare informate, echilibrate și de a transforma fiecare venit într-o sursă de bucurie și nu într-o presiune.

Eugen Ghilețchi: Doamna Chițu, veniți din România. România este cu câțiva pași înaintea Republicii Moldova în plan de educație financiară. Bunăoară, astăzi, am auzit că România are și o strategie națională de educație financiară. Noi, împreună cu Banca Națională, depunem eforturi pentru ca să avem un program național de educație financiară și sper că în următoarele luni aceasta va deveni o realitate. Cum vi se pare dvs., din România, situația din Republica Moldova în aspect de educație financiară în baza la ceea ce ați observat dvs.?

Irina Chițu: Eu zic că suntem similari în absolut tot. Chiar dacă în România s-a început cu proiecte de educație financiară acum aproape 20 de ani și s-au implicat atât sectorul bancar, cât și instituțiile financiare, dar și companiile private, în școli se face educație financiară opțional, da, încă de la clasa a 3-a la clasa a 4-a, dar și din 2020-2021 avem o materie obligatorie în școală, la clasa a 8-a, educație financiară. Numai că educația financiară trebuie să înceapă cât mai devreme. În primul rând, începe din familie și apoi continuă toată viața. Nu putem să spunem gata, suntem educați financiar. Nici eu nu pot să spun lucrul acesta, nici socrul meu de 102 ani nu poate să spună că gata, a terminat, nu mai are nimic de învățat. În fiecare zi ai ceva de învățat despre tine, de fapt, despre cum să îți gestionezi banii, despre ceea ce mai apare în plus, dar nu este ceva care să ne sperie, pentru că, până la urmă, deciziile financiare le luăm în viața de zi cu zi. La fiecare, în momentul în care ieșim din casă, în momentul în care facem o plată pe internet, în momentul în care decidem să plecăm cu mașina spre o anumită destinație sau cu bicicleta sau cu autobuzul, transportul în comun, ca să salvăm niște bani. Deci, în fiecare zi luăm decizii și luăm de când suntem micuți. De aceea, e important să începem cât mai devreme. Vorbeam mai devreme și vă spuneam că eu am patru copii, între 8 și 28 de ani, o plajă foarte mare și am învățat foarte mult de la ei, pentru că nu se potrivește același lucru la fiecare. Pentru că fiecare are propriile dorințe, propriile nevoi și atunci nu poți să spui gata, suntem guru, știu, aplic aceeași rețetă și la copilul X, și la copilul vecinului. Sunt niște principii de bază, dar mai departe trebuie fiecare să investească permanent în el și toată viața. Că tot vorbeam la acest forum de cartea Secretul banilor, educația financiară pe care nu o înveți la școală, în care tocmai acest lucru am prins pas cu pas. Practic că trebuie să investești permanent în tine și asta le spun și copiilor: diferența între ordinar și extraordinar este acest extra. Pentru că, uite, vă dau un exemplu, cu toții ne dorim o mașină. Bun. Dar când îți cumperi o mașină, te uiți doar să aibă volan și patru roți? Nu, toate au. Deci, te uiți la extra opțiuni. Asta facem toată viața și asta le spun și tinerilor tot timpul: adăugați la voi extraopțiuni. Propria valoare contează oriunde v-ați duce în lume. Deci, investiția în propria persoană și investiția în obiceiuri financiare bune, în cunoștințe financiare, că acum internetul este plin de informații, dar trebuie să încercăm să alegem informația. Și vă spuneam că și eu am învățat alături de ei. Vă dau un exemplu. Când ne-am căsătorit, acum 30 de ani eu și cu soțul meu, am zis ok, fiecare cu banii lui și încercăm să-i gestionăm. Au apărut și copiii între timp, dar nu a funcționat. De ce? Pentru că eu sunt cheltuitoare, el e econom. Și în continuare, chiar dacă am niște principii foarte clare de economisire, tot am tendința de a cheltui și atunci trebuie să-mi pun niște filtre. Și atunci cum a funcționat? Am zis ok. Punem deoparte salariul tău și-l cheltuim doar pe al meu. Obiectivul nostru era să ne cumpărăm o casă. Voiam să ne mutăm în București, ne mutasem cu serviciul și trebuia să ne cumpărăm o casă. Și da, am făcut lucrul acesta 6 ani și nu a fost suficient, am mai luat un credit pentru a lua diferența, dar atunci când am avut un obiectiv comun și am tras amândoi la aceeași barcă, altfel s-au legat toate și ne-am îndeplinit obiectivul de a avea propria casă, dar cu economii.

Eugen Ghileț chi: Vă mulțumesc foarte mult! Vom reveni în scurt timp la câteva recomandări sau principii generale atunci când vorbim despre formularea unui buget personal. Evident, stabilirea unor obiective clare, concrete, măsurabile și încadrate într-un spațiu temporal, sigur că ajută foarte mult.

Doamna Dragu, eu aș vrea să vă adresez o întrebare care probabil îi frământă pe unii: de ce, în general, Banca Națională este preocupată de bunăstarea individului, atunci când vorbim despre sustenabilitatea finanțelor proprii. În mod natural, noi ne gândim că Banca Națională este responsabilă de supravegherea băncilor și a altor actori din sectorul financiar. De ce, totuși, Banca Națională depune aceste eforturi pentru a educa oamenii și pentru a se asigura că cetățenii țării sunt protejați de riscurile de supraîndatorare sau de alte riscuri pe care aceștia le întâlnesc atunci când procură sau contractează servicii financiare?

Anca Dragu: Banca Națională are ca obiectiv principal asigurarea stabilității prețurilor. Banca Națională se ocupă și de supravegherea și reglementarea sectorului bancar și financiar-nebancar, și de asigurări. Banca Națională se ocupă și de stabilitatea financiară. Eu spun mai simplu: în buzunarul fiecărui om se află o bancnotă, o bucată de hârtie, pe care scrie Banca Națională a Moldovei. Asta ne leagă de fiecare cetățean. Persoana merge la piață cu acea bancnotă în mână și când vrea să plătească se uită, ia, ce scrie aici, Banca Națională a Moldovei. Cine-s ăștia? De ce mi-au dat hârtia asta? Ce valoare are? Vedeți, suntem direct conectați cu cetățeanul. Trebuie să ne asigurăm că atâta timp cât noi îi dăm acea hârtie, noi suntem

responsabili că are și noțiunile, și informațiile necesare: cum să folosească hârtiuța asta pe care scrie Banca Națională a Moldovei. Eu așa văd responsabilitatea Băncii Naționale și, în general, responsabilitatea unei bănci centrale. Nu trebuie să ne izolăm, să spunem: noi facem supraveghere și politică monetară. Da, le facem, dar de ce? Pentru ca întreaga societate să simtă un mediu de încredere, să creăm un mediu investițional favorabil, un mediu de economisire favorabil. Să ne asigurăm că toată această mașinărie financiară funcționează în favoarea omului. În cele din urmă, noi ce ne dorim? Un standard de viață mai ridicat. Dar acolo ajungem pe căi nebănuite, pe care Banca Națională asta face, deslușește aceste căi nebănuite. Așa văd eu rolul Băncii Naționale. Și avem parteneri extraordinari, USAID și Expert-Grup.

Eugen Ghilețchi: Vă mulțumesc mult. Dacă îmi permiteți doar să adaug: în general, pe plan global, s-a ajuns la conștientizarea, după anul 2008, după criza financiară globală, că nu este suficient ca băncile centrale să se limiteze doar la supraveghere și politică monetară, de facto ajungând la cetățenii săi și educându-i, și oferindu-le anumite posibilități ca aceștia să înțeleagă mai bine care sunt conceptele financiare de bază pe care trebuie să le cunoască, în final, servește pentru atingerea obiectivului fundamental al băncii centrale. Vă mulțumesc foarte mult.

Haideți să discutăm puțin despre bugetul personal. Acesta am zis că este subiectul central al emisiunii de astăzi. Fiecare dintre noi, mai cu seamă odată ce suntem încadrați în serviciul profesional și avem un venit, avem niște cheltuieli, vrem să recunoaștem aceasta sau nu, suntem puși în fața faptului să facem un buget sau să executăm un buget, mai bine zis. Chiar dacă, uneori, noi facem lucrul acesta fără ca să planificăm cheltuielile pe care le avem. Care sunt pașii sau principiile, sau liniile directoare pe care fiecare dintre noi, care avem un anumit venit și avem niște cheltuieli, ar trebui să le respectăm atunci când vine vorba despre buget?

Irina Chițu: Bugetul este foarte important. E primul instrument pentru finanțele noastre personale. Pentru că este ca o hartă, ne arată cum stăm, ne arată care ne sunt resursele, ce fel de venituri avem, de unde vin, cât de dese sunt, ca mărime. Și, pe cealaltă parte, ce facem cu veniturile respective. Că avem și noi nevoi, avem dorințe, poate avem niște dorințe și nevoi care se întind pe termen mai lung și atunci pentru acelea trebuie să economisim. Și cumva le punem pe o foaie de hârtie în balanță. Foarte mulți spun că e complicat să stai și să faci contabilitate. Nu ține de contabilitate, ci poți să folosești un creion și o hârtie. Acum sunt și aplicații, normal, pe mobil de care te poți folosi și care ți le aduc automat și aplicații bancare care ți le pune în categorii cheltuielile. Dar e suficient creion și hârtie în care îți pui într-o parte toate veniturile care-ți intră în casă. Că este vorba de pensia bunicii, că este vorba de alocația ta școlară sau bursă, că este venitul dintr-o chirie, poate ai închiriat ceva mai departe către o persoană și încasezi un venit în plus, din salarii și așa mai departe, comisioane care poate nu sunt în fiecare lună, dar le pui pe toate acelea acolo.

Eugen Ghilețchi: Deci, documentarea ar fi primul pas.

Irina Chițu: Da, documentarea e primul pas și separat venituri și cheltuieli. De ce spun că e foarte important să știi pe ce te poți baza. Dacă la cheltuieli nu poți, adică tot le optimizezi, dar nu poți să te duci sub o anumită limită, pentru că e vorba de nevoi și de cheltuieli, de subzistență, să zic așa, la venituri - poți, cerul este limita. Deci, acolo depinde doar de tine să poți să ți le înmulțești și să fie cât mai diversificate, că de fapt aici este o problemă. Este important să nu stai într-un singur venit, ca barza într-un picior, vine și ți-o retează, gata, ai rămas descoperit. Cât mai diversificat. Și acum, slavă Domnului, sunt nenumărate posibilități să-ți monetizezi hobby-urile, să mai faci din când în când și altceva. Uite, sunt convinsă că toată lumea are probleme la țară, că nu are cine să strângă merele sau să taie iarba. Și tinerilor le spun tot timpul, găsiți metode de a vă suplimenta veniturile. Iar pe partea cealaltă, sunt cheltuielile. Dar, pentru că vorbim de bugetul ideal, este acea proporție de, să spunem, 20, 50, 30. Adică, eu încep cu 20-ul, chiar dacă nu este clasic.

Eugen Ghilețchi: Logic, ar trebui să mergem 50-30-20.

Irina Chițu: Exact. Eu încep cu 20-ul, de ce? Acolo sunt economiile. Ideal ar fi să pui deoparte pentru tine, adică astea ar fi obiectivele tale, să te plătești pe tine primul, să tinzi către o rată de economisire cât mai mare. Și de ce spun la început? La sfârșit, de obicei, nu mai rămâne nimic. Din nou revin la mine, sunt cheltuitoare și numai așa reușesc să economisesc, adică, pur și simplu, am pus pe automat economisirea. În momentul în care mi-a intrat în cont salariul, eu știu că, o zi după se duc bani către anumite conturi pe care le-am definit, către facultatea copiilor, către pensia mea pe termen lung, către fondul de urgență prima dată sau de siguranță, dacă nu l-am acoperit de 3-6 salarii, să-l am deoparte în bancă, dacă vreau să plec într-o vacanță, știu că am de economisit din timp și atunci poate fac un fond. Ideea este să se ducă automat, să nu-i văd, să nu trebuiască să iau decizia de economisire în fiecare lună, că nu o voi lua. Și vor apărea tot timpul, că vine Crăciunul. Cu toate că mă întrebați de Crăciun. Crăciunul vine în fiecare an. De ce nu economisim pentru Crăciun din timp? Apoi celelalte 50% nevoi și ce includem la nevoi. Ce includem la nevoi? Acoperișul deasupra capului, deci casa. Dacă e cu credit, rata la credit. Dacă e cu chirie, chiria. Apoi se adăugă utilitățile, reparațiile, tot ce ai pentru casă. Transportul, dacă ai mașină, acolo pui la nevoi sau alte, abonamentul, medicamente, alimente, dar alimente de bază, adică nu restaurantul. Acela îl pui la dorință. Și spun că important să îți pui separat și pentru dorințe, că nu muncim toată viața doar pentru acoperișul deasupra capului. Sau pentru mașină. Și să ne punem separat și pentru dorințele noastre. La fiecare diferă ce contează. Dar să încercăm un pic să ni le definim, pentru că în momentul în care vor fi perioade mai dificile, să știm unde... Și întotdeauna, și spun și în carte, să înmulțim cu 12. Adică să avem așa o imagine a întregului an. Câți bani ne intră în casă și câți pleacă. Că s-ar putea la un moment dat să zici, wow, atâția bani am încasat eu într-un an. Și ce-am făcut cu ei, dacă nu mi-am pus pe hârtie ce s-a întâmplat cu ei. Deci, trebuie să avem așa o imagine. Și din nou vă dau un exemplu, uite, la un singur, că e important să le definim. Poate acolo la dorințe și hobby-uri, ca să vedem câți bani ne mănâncă hobby-urile. Țigările, viciile... Și să avem un câmp separat pentru asta. Și dacă îl înmulțim cu 12, întotdeauna dau exemplul acesta cu pachetul de țigări. Nu mai știu cât e acum. Să zicem că e 20 de lei un pachet de țigări. Înmulțit cu 30 de zile sunt 600 de lei. Înmulțit cu 12 luni sunt 7200 de lei. Dacă tu ești tânăr și acum te angajezi cu salariul minim pe economie, tu trei, aproape patru luni pe an doar pentru fum lucrezi. Deci, asta îți arată un buget. Imaginea unde se scurg bănuții aceia. Unde sunt găurile din barcă.

Eugen Ghilețchi: În principiu, hai să spun așa, dacă ar fi să generalizăm: 50% pentru cheltuieli esențiale, casă, masă; 30% pentru dorințe sau hobby-uri și 20% pentru economii sau investiții.

Irina Chițu: Dar acum să nu sperie pe nimeni că zice, dar eu nu mai ajung cu banii nici până la sfârșitul lunii. Cum să fac să economisesc? Nu contează cât. Începe. Și această economisire, obiceiul de a economisi este un mușchi care trebuie exersat. Nu te duci la sală să tragi de 20 de kilograme. Începi și tu cu 5, poate cu 2, cu 5, apoi cu 10. Și în timp, poate în 2-3 ani reușești să ridici și 20 de kilograme. Așa este și la economisire. În fiecare zi 5 lei, dacă atâta ai, 10 lei, 100 de lei, după aceea crești. Și când vezi că se strâng bănuții aceia, dă-le și un scop, dacă n-ai reușit să-ți faci înainte obiectiv pentru ce strângi tu acolo în acel cont. Dar trebuie să exersăm acest obicei de a pune deoparte pentru noi, adică pentru a ne plăti pe noi primii la început de lună.

Eugen Ghilețchi: Vă mulțumesc mult, doamna guvernatoare. Pe lângă faptul că sunteți guvernatoare, cu siguranță că administrați și bugetul dumneavoastră personal. Care sunt recomandările sau sfaturile pe care le-ați da atunci când vine vorba despre bugetele personale?

Anca Dragu: Într-adevăr, această bună practică a economisirii. Oricât de greu ți-ar fi, să faci un efort de economisire, pentru că în felul acesta conștientizezi valoarea banului, de fapt. Chiar și dacă reușești 100 de lei să pui deoparte, înseamnă un simbol, valoarea banilor, înțelegi care este această valoare. Și apoi, uită-te, după un an de zile ce ai făcut cu banii aceia, cât de greu ți-a fost să economisești 1200 de lei și ce ai făcut cu ei de fapt? I-ai spart într-o secundă, înseamnă că ești un pic cam mână spartă și trebuie să-ți revizuiești comportamentul. Mi-amintesc în copilărie, nu eram la școală, deci, nu aveam șase ani, și venea tata cu salariul și venea mama care era CFO-ul casei. Și ei numărau împreună banii, pe vremea aceea banii erau

cash integral. Și întâi îi puneau așa în cruce câte o mie, o mie, o mie, după care începeau și îi împărțeau pentru casă, pentru școală, pentru vacanțe și deoparte, de pus la CEC. După cum o știu eu pe mama strânsă la pungă, sigur, era mult mai mult de 20% în bugetul de economisire, pentru că, da, au cumpărat și casă, adică făceau aceste economii. Și nu îl lăsa pe tata să ia mașina, că zicea că-s niște costuri care nu au rost, sunt bani aruncați pe geam. Dacă avem nevoie, o dată să mergem undeva, luăm un taxi și am terminat. Nu avem nevoie de mașină. Eu ca mama, de exemplu, când băiatul meu cerea ceva care consideram că nu e util nu îi spuneam niciodată că nu am bani. E un răspuns foarte simplu din partea părinților. N-am bani. Ai terminat, nu mai ai nicio altă bătaie de cap, i-ai închis gura copilului. Deci, încercam să îi spun cât am putea face cu aceeași sumă de bani. Tu vrei această mașină care costă 50 de euro, cu aceeași sumă de bani ce putem face noi? Putem merge să jucăm minigolf de trei ori, putem merge la bazin, putem merge, nu știu unde, putem să economisim și mergem la vară în vacanță, ce facem? Putem să luăm și o mașină într-adevăr, dar vezi că mai ai patru acasă și nu avem loc în casă, nu avem bani să luăm o casă mai mare să punem mașinile astea pe care le tot cumpărăm. Și atunci copilul putea, înțelegea de fapt care este costul acesta de oportunitate. Cum aș fi spus în mod sofisticat, ce era să-i spun copilului? Trebuie să analizez costul de oportunitate. Dar cred că a prins bine și la un moment dat m-a distrat, m-a întrebat dacă noi suntem bogați sau săraci.

Eugen Ghilețchi: Bună întrebare!

Anca Dragu: Ok. E o întrebare foarte bună, dar bogăția și sărăcia sunt noțiuni relative. De fapt, noi trebuie să ne uităm la ce avem nevoie și cum putem satisface aceste nevoi. Uite, de exemplu, dacă Messi vrea să meargă într-o vacanță, își închiriază un avion privat. Noi, dacă vrem să mergem într-o vacanță, avem bani de vacanță, dar nu avem bani de avion privat, vom cumpăra un bilet de avion. Dar asta înseamnă că putem să satisfacem această nevoie și nu trebuie să mergem pe jos până acolo, în vacanța respectivă. Deci, încercam să-i dau aceste noțiuni simple despre ce înseamnă banul. Și întotdeauna spun acest lucru că, atenție foarte mare, un leu, un euro se câștigă odată, se cheltuie odată. Și știm că nu se câștigă chiar ușor întotdeauna.

Eugen Ghilețchi: Adevărat. Vă mulțumesc foarte mult pentru aceste sfaturi practice. Aș vrea să vorbim puțin și despre greșelile pe care oamenii le fac atunci când vine vorba de selectarea anumitor produse financiare. În cadrul forumului de educație financiară am auzit o statistică, și anume că aproximativ 60% din moldoveni nu ar putea face față unei cheltuieli extraordinare care ar fi în valoarea venitului lor de o lună. Deci, dumneavoastră ziceați că ar fi bine și, într-adevăr, bunele practici așa recomandă, să ai un fond de urgență care ar fi echivalent cu între 3 și 6 luni de cheltuieli, dar realitatea de pe teren este că majoritatea moldovenilor, presupun că și a românilor, la fel, nu dețin economii care, cel puțin, ar fi egale cu venitul lor de o lună. Dacă vorbim să facem primii pași către anumite practici mai bune în materie de gestionare a finanțelor, eu aceasta aș recomanda. Primul pas, încearcă să-ți faci un fond de economie care să fie măcar egal cu venitul tău lunar, ca ulterior, când îți intră următorul salariu, să cheltui din banii pe care-i ai și celălalt salariu merge în fond. Și astfel începi să îți crești economiile. Care ar fi alte greșeli pe care le fac oamenii? În special, cele mai frecvente greșeli se fac atunci când consumi credit.

Anca Dragu: Supraîndatorarea, da.

Eugen Ghilețchi: Dacă ați putea puțin să elaborați riscurile și greșelile respective?

Anca Dragu: O greșeală frecventă, oriunde în lume, este aceea a supraîndatorării, dacă vorbim de partea de cheltuială, iar pe partea de economisire, subestimarea riscului. Supraîndatorarea e atunci când iei un credit, dar plătești o parte mare din venitul lunar pentru rambursarea creditului. Ce înseamnă peste 50%, este clar foarte mult. Să ne gândim și la obiectul pe care îl cumpărăm. Dacă cumpărăm, să zicem, un televizor și îl luăm în credit pe 5 ani, e mult pentru un televizor, după vreo 3 ani au apărut deja două noi modele care au

alte funcții, iar noi în continuare plătim creditul pentru acel televizor. Nici nu-ți mai vine să-l deschizi. Acest raport, efort-efect, nu te mai bucuri. Este unul deficitar, nu te mai bucuri de bunul pe care l-ai achiziționat și pentru care în continuare plătești. Deci, trebuie să ne uităm și la ce cumpărăm, la ce finanțăm prin credit, ce perioadă de rambursare are. Pe partea de economisire, cel mai mare risc, mi se pare, și nu este unul deloc moderat și se vorbește puțin despre asta, aversiunea la risc sau încântarea. Haideți să ne gândim la Pinocchio, da? Cum Pinocchio era păcălit de vulpe și de motan. Să pună bănuțul în pământ că de acolo va ieși un pom cu bani. Trebuie să avem în minte întotdeauna această poveste al lui Pinocchio și să fim foarte atenți. Aceste câștiguri foarte mari sunt asociate cu riscuri foarte mari. Da, poți câștiga 10%, dar poți pierde tot. Și atunci trebuie să înțelegem foarte bine în ce plasăm. De aceea, depozitele bancare și VMS-urile, titlurile emise de Ministerul Finanțelor, sunt instrumentele cele mai sigure. La bănci avem acoperirea depozitelor într-un anumit cuantum, 100 000 de lei, de la anul va fi 200 000 de lei și suma asta trebuie să crească. Trebuie să meargă către 100 000 de euro. Știți, cam acesta este nivelul în Uniunea Europeană. Deci, trebuie să înțelegem produsele acestea de investiție și să nu ne aruncăm, să nu ne lăsăm tentați, să nu cădem în eroarea lui Pinocchio.

Eugen Ghilețchi: Vă mulțumesc mult! Și pentru că ne apropiem de finalul emisiunii de astăzi, ziceam că suntem în perioada sărbătorilor, doamna Chițu, aș vrea să vă întreb ce sfaturi ați avea dumneavoastră pentru oameni atunci când, din nou, fie își planifică cheltuielile de sărbători, cum ar trebui să procedeze în această perioadă cu cheltuieli excesive?

Irina Chițu: În primul rând, să-și planifice din timp. Că așa cum spuneam, Crăciunul vine în fiecare an la o dată fixă. Deci, dacă am putea să economisim pentru... Și poate tot anul cu ocazia aceasta pentru cadouri, știm ce să le luăm persoanelor dragi din timp. Ne notăm și strângem bani pentru lucrul acesta. Uite, un fond, pe lângă fondul de urgență, fondul de pensie sau să punem acolo câțiva bănuți, să punem deoparte pentru Crăciun, pentru cadouri, pentru masa de Crăciun sau pentru fiecare... Adică, important, foarte bine ar fi să economisim din timp. Acum, să zicem, că am ajuns la Crăciun și n-am făcut nimic, da? Și acest lucru, să ne gândim că este foarte mult pe emoțional și să nu cheltuim din impuls, pentru că acum vom vedea peste tot cu reduceri.

Eugen Ghilețchi: cu reduceri...

Irina Chițu: Da, când vezi 80% reducere, dar dacă ție nu-ți trebuie acel lucru, ai pierdut 20% de fapt. Ai 5 lei, 10 lei, 100 lei pe care i-ai dat, de fapt i-ai pierdut pentru că ție nu îți trebuie. Deci, trebuie întotdeauna să pornim de la nevoie. Dacă este ceva mai mare să zicem, să nu cumpărăm din impuls, să lăsăm să treacă 24 de ore. Poate chiar, dacă cumpărăm online, punem în coș, lasă-l acolo o zi, așteaptă să vezi chiar îți trebuie, chiar este necesar. Compară. E foarte important să comparăm. Acum tinerii sunt mai obișnuiți să facă acest lucru online, pe diferite site-uri, dar și când te duci în diferite magazine. Compară, să iei cea mai bună decizie atât de caracteristici tehnice, de exemplu, la ce vrei tu să cumperi, dar și la preț și, la fel, și la produsele financiare, contează foarte mult dacă ți-ai achiziționat, să zicem, un card de credit sau cu un anumit cost versus poate altul care este la jumătate, trebuie să te uiți din timp și să faci comparații, comparațiile sunt foarte importante. Dacă tot ne gândim la masa de Crăciun, lista de cumpărături este esențială. Fă-ți un rețetar acolo, ce vrei să... Pentru că este perioada în care avem tendința să risipim. Ne gândim ce punem pe masă, facem o listuță și să ne ducem cu ea în mâna la magazin și să încercăm să nu ieșim din lista respectivă, să ne încadrăm în ea, tocmai pentru a nu fi tentați să aruncăm cu banii în stânga și în dreapta, pentru că tot atâta vom mânca, tot aceiași suntem și în perioada sărbătorilor, de fapt, este despre altceva. Crăciunul este despre a fi împreună cu toți prietenii și de a te bucura de ei, nu neapărat de ce cadouri extravagante cumpărăm și apoi tragem cinci ani, cum spunea și doamna guvernator, ca să plătim. Dacă să mă întorc la credite, da, supraîndatorarea este o problemă. Eu întotdeauna am spus nu mai mult de 20-25% din venit, adică un sfert din venit se duce pe ratele la credit, dar înseamnă toate ratele, adică și dacă ai un credit pentru casă și dacă ai credit de nevoi personale și carduri de credit. De ce? Pentru că în decursul timpului pot să apară atât lucruri bune în viața ta, cât și lucruri rele. Am zis și lucruri bune, dar că o să

crească cheltuielile. Uite se mai naște un copil, se nasc trei copii odată, poate... Și ai cheltuieli foarte bune, da? Dar dacă tu ai o rată care mănâncă 50% din venit, atunci va fi chiar o mare problemă. Deci, să fim cumpătați, fondul de urgență este cel mai important și de siguranță, deci să-l ai pentru că este ca fundamentul unei case. Să fie stabil. Că atunci poți să te gândești și la dorințe să-ți îndeplinești aspirațiile, să mai construiești peste această bază. Dar dacă se întâmplă, uite, vine o pandemie, vine, Doamne ferește, războiul mai aproape și anumite lucruri, îți pierzi jobul, îți pierzi locul de muncă, ce faci? Să ai, să nu trebuiască să-ți vinzi ceva în pierdere doar ca să mănânci a doua zi. Deci, ați pus câte un pic în fiecare lună pentru acest scop. Bugetul, fondul de siguranță, să punem banii pe, cum făcea foarte bine mama, pe scopuri, pentru că banii... se mănâncă între ei. Adică 100 de lei puși la rata casei nu este echivalent cu 100 de lei puși pentru... iară, dau cu țigări sau fast food, da? Normal, că de aici mai repede scap de ei și sunt toți 100 de lei, dar este important să-i punem pe scopuri și pe nevoi, pe dorințe și pe aspirațiile noastre.

Eugen Ghilețchi: Vă mulțumesc. Dacă ar fi să concluzionezi privind cheltuielile în preajma sărbătorilor, probabil, s-ar aplica același proverb pe care îl cunoaștem. Sania o faci vara, deci, și cheltuielile, și economiile pentru perioada sărbătorilor, la fel, trebuie să le faci din timp.

Vă mulțumesc foarte mult pentru sfaturile practice pe care le-ați dat astăzi.

Vă mulțumesc pentru participare în noul episod al podcastului „Sensul banilor”.

Irina Chițu: Mulțumim frumos și sărbători fericite cu buzunarele confortabile!

Anca Dragu: Și cadouri utile și frumoase! Să nu înțeleagă lumea că rămâne fără cadouri anul acesta.

Eugen Ghilețchi: Să nu lege cadourile de costuri. Vă mulțumesc mult.

Irina Chițu: Mulțumim și noi pentru invitație.

Eugen Ghilețchi: Acesta a fost episodul de astăzi al podcastului „Sensul banilor”. Sper că ați găsit utilă informația pe care ați auzit-o. Dacă v-a plăcut, împărtășiți-o cu prietenii și familia. Haideți cu toți împreună să gestionăm banii într-un mod cât mai inteligent. Pe curând!

Метки

Podcast Sensul banilor [2]
episod 4 [3]
episodul trei [4]
episod 4 despre educația financiară [5]
Sensul banilor [6]
podcast [7]
podcast Anca Dragu [8]
podcasturi [9]
podcastul Anca Dragu [10]
Anca Dragu la podcastul Pe Agenda [11]

Источник URL:
https://www.bnm.md/ru/node/67824

Ссылки по теме:

[1] https://www.bnm.md/ro/content/podcasturi [2] https://www.bnm.md/ru/search?hashtags[0]=Podcast Sensul banilor [3] https://www.bnm.md/ru/search?hashtags[0]=episod 4 [4] https://www.bnm.md/ru/search?hashtags[0]=episodul trei [5] https://www.bnm.md/ru/search?hashtags[0]=episod 4 despre educația financiară [6] https://www.bnm.md/ru/search?hashtags[0]=Sensul banilor [7] https://www.bnm.md/ru/search?hashtags[0]=podcast [8] https://www.bnm.md/ru/search?hashtags[0]=podcast Anca Dragu [9] https://www.bnm.md/ru/search?hashtags[0]=podcasturi [10] https://www.bnm.md/ru/search?hashtags[0]=podcastul Anca Dragu [11] https://www.bnm.md/ru/search?hashtags[0]=Anca Dragu la podcastul Pe Agenda